

2000 yılında yayımlanan **Alt Emperyalizm ve Türkiye** kitabının devamını yazacağımı belirtmişim. Bu konuda yoğun istek de bulunuyor. Alt emperyalizm belirlemesi 18 yıl öncesiyle karşılaştırılmayacak kadar yaygınlaşmış durumda... Kitabın sonlarına geldim sayılır ama bitirince baştan aşağıya okumam ve arada olduğunu tahmin ettiğim eksikleri tamamlama gerekecek... Her durumda Ocak ayı içinde basılmış olur tahmin ediyorum.

Sonraki kitabın ağırlığı şimdiden üzerine çökmeye başladı diyebilirim. 2019 yılı Berlin Duvarı'nın yıkılışının ve Polonya, DAC, Çekoslovakya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya'da reel sosyalist sistemin tarihe karışmasının 30. yılı oluyor. Aynı durum 1991'de SSCB'de gerçekleşecekti.

Bununla ilgili çok yazı ve birkaç da kitap yazdım: **1989 Berlin Duvarı, Geleceğe Dönüş, Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat** gibi... Che Guevara reel sosyalizmde 1960'lı yıllarda ortaya çıkan sol muhalefetin isimlerinden birisiydi ve bu kitapta bu muhalefetin sosyalizmle ilgili değişik görüşlerini de incelemişim.

Burada yazılanları tekrarlamak gerekmiyor. Bunun yerine 20. yüzyılda sosyalizmin iktidar tarihinin anlatılması gerekiyor. 20. yüzyılın başlarında ya da Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1914'te ve 20. yüzyılın sonlarında ya da 1989'da komünistler kitle halinde burjuvazinin saflarına geçtiler. Bu ikisi arasındaki tarihtir anlatılması gereken...

1914'te komünist partileri sosyal demokrat adını taşırdı ve başta Almanya SPD'si olmak üzere büyük bölümü savaşta burjuvazilerini destekledi ya da başka bir deyişle o safa geçtiler. Ekim devrimi olmasaydı politik bir akım olarak "bilimsel sosyalizm" o tarihte bitmişti bile denilebilir.

Bu büyük savrulmanın nedeni üzerinde durulması gerekir. Lenin'in bu konudaki açıklaması oldukça yetersizdir çünkü belirleyici parti SPD ile ilgili olarak sömürgelerden elde edilen kazancın parti ve sendika bürokratlarına dağıtılmasından söz eder. Bu görüş sömürge imparatorluklarına sahip olan İngiltere ve Fransa için geçerli olabilir ama az sayıda sömürgeye sahip olan Almanya için geçerli değildir. Bu ülkenin yeterli sömürgesi olsaydı, sömürgelerin yeniden paylaşımı için savaşa yönelmezdi.

Bunun için 19. yüzyılın son çeyreğinden 1914'e kadarki Almanya tarihini okumam gerekiyor. Almanya'da milliyetçiliğin egemenliği hakkında bilgim bulunuyor ama bu bilginin daha somutlanması gerekiyor. Bu ise her biri yaklaşık 500'er sayfalık dört kitap demek... Ek olarak Osterhammel'in 19. yüzyıl tarihi hakkında yaklaşık 1500 sayfalık kitabı var. Bir insan bir yüzyılı nasıl bu kadar ayrıntılı inceleyebilir, inanılır gibi değil... Kitap ödül üzerine ödül aldı.

1989-1991 ile ilgili olarak fazlasıyla yazdım. Özellikle 1980'li yıllarda çöküşe götüren gelişmelerin ortaya çıkması ve bunların kökleri üzerine yazmıştım. Bunu daha somut anlatmak gerekebilir. DAC'yi zaten anlatmıştım. Bulgaristan'da sosyalizmden kapitalizme geçiş konusu politik bilim bölümünü bitirirken üzerine tez yazdığım konuydu, daha sonra Almanca kitap olarak basıldı. Buradaki esaslı örneklerden ve süreçten söz edebilirim. Daha önemlisi ise Polonya tarihini ayrıntılı olarak öğrenmem gerekiyor. Polonya'da Dayanışma Sendikası 1981'den itibaren sistemin hızlı dağılmasının simgesi olmuştu. Polonya'nın bir başka önemi ise tersane işçilerinin örgütlü eyleminin bu süreçte belirleyici olmasıdır.

Dayanışma Sendikası muhalif aydınları ve köylüleri çevresinde toplayarak birleşik bir muhalefetin nasıl örgütlenebileceğinin güzel bir örneğini verdi. Bizde 1960'lı yılların sonlarında Dev Genç kendini parti yerine koydu diye eleştirilir, Polonya'da da bir sendika kendini parti yerine koydu ve bu işlevi mükemmel yerine getirdi. İşçi sınıfı önderliğindeki birleşik muhalefet kapitalizmi savunuyordu, daha iyi bir sosyalizmi değil... Bir bölüm sosyalist bunu anlamamak için sonuna kadar direndi. O kadar ki 12 Eylül'den sonra kapatılan DİSK ile Dayanışma Sendikası'nı aynı kategoride görüyorlardı ama hayat acı bir şekilde seslerini kesti.

Polonya'da reel sosyalizmden sonraki kapitalizm döneminde şok terapi –hızlı geçiş- uygulandı; sosyal haklar önemli oranda kısıldı, hayat pahalılığı ve işsizlik arttı ve işçi sınıfı dahil kitleden önemli bir direniş ortaya çıkmadı.

Dayanışma Sendikası örgütlü işçi sınıfı hareketini temsil ediyordu ve yıllarca geriye uzanan bir mücadele geleneği vardı. Bu geleneği ülkenin sosyo-kültürel yapısı içinde incelemek gerekir.

Yayın yönünden eksiğim yok, zamanında ilgili bütün kitapları toplamışım, bunlara ekleme de olabilir tabii...

Bir başka planladığım konu kısaca Acilciler olarak bilinen örgütün tarihi... 44 yıldır unutulmayan bir örgüt, kendisi yıllardır bulunmamakla birlikte adı duruyor. 1974'te ve Beylerderesi'nin ardından 1976'da iki kere kuruldu ve 1988'de sona erdi.

Bu iki kuruluş olaylarla ve insanlarla anlatılabilir... Sonrasında yine olayları ve insanları merkeze alan ayrıntılı bir tarih mümkün değildir çünkü 15 kadar ilde örgütlü olan bir hareketin her yerde kendine özgü bir tarihi bulunuyor ve bu illerden bir bölümüyle oradaki insanları görmedim diyebilirim.

Bu tarihte önemli olan genel çerçevenin iyi çizilmesidir ve bu genel çerçeve de harekete özgünlüğünü vermiştir: teorik düzeyin yüksekliği, kurucuların tamamının üniversite veya yüksek okul mezunu olması, kadınların özel rolü gibi... Kurucular ve hatta daha sonra hayatını kaybedenlerin bir bölümü öğrenci değil iyi meslekleri olan insanlardı.

Burada Fransız Annales Tarih Okulu'nun anlayışının bizim tarihimize uygulanabileceğini düşünüyorum. Üzerinde çalışmam gerek ve önümüzdeki yıl gerçekleşebilir mi, bilemiyorum.

Şu kitap önce bitsin bakalım...